SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA JÁNA MAZÁKA,

predstavljeni 17. aprila 2008 [1]

I – Uvod

1. V teh združenih pritožbenih zadevah Coop de France Bétail et Viande, prej Fédération nationale de la coopération bétail et viande (v nadaljevanju: FNCBV) (zadeva C-101/07 P) ter Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles (v nadaljevanju: FNSEA), Fédération nationale bovine (v nadaljevanju: FNB), Fédération nationale des producteurs de lait (v nadaljevanju: FNPL) in Jeunes agriculteurs (v nadaljevanju: JA) (zadeva C-110/07 P) (v nadaljevanju: združenja pritožniki) izpodbijajo sodbo Sodišča prve stopnje (prvi senat) z dne 13. decembra 2006 v zadevi FNCBV in FNSEA in drugi proti Komisiji [2] (v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je sodišče v večjem delu potrdilo odločbo Komisije št. 2003/600/ES z dne 2. aprila 2003 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe ES (zadeva COMP/C.38.279/F3 – Francosko goveje meso) [3] (v nadaljevanju: izpodbijana odločba) in s katero je bilo med drugim združenjem pritožnikom naloženo plačilo globe zaradi kršitve člena 81(1) ES, ker so sklenili sporazum, katerega cilj je bila začasna ustavitev uvoza govejega mesa v Francijo in določitev najnižje cene za nekatere kategorije goveda.

1 – Jezik izvirnika: angleščina.
2 – Združeni zadevi T-217/03 in T-245/03, ZOdl., str. II-4987.
3 – UL L 209, str. 12.

II – Ozadje pritožbe

A – *Pravni okvir*

2. Člen 15(2) Uredbe Sveta št. 17 [4] določa:

„Komisija lahko podjetjem ali podjetniškim združenjem z odločbo naloži globo od 1 000 [eurov] do 1.000.000 [eurov] ali višjo vsoto, ki

4 – Uredba z dne 6. februarja 1962, Prva uredba o izvajanju členov [81 ES] in [82 ES] (UL 13, str. 204). Izpodbijana odločba je bila sprejeta pred začetkom veljavnosti Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe (UL 2003, L 1, str. 1) in sprejetjem novih Smernic Komisije o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 (UL 2006, C 210, str. 2). V skladu s členom 23(2) Uredbe št. 1/2003 „lahko Komisija podjetjem in podjetniškim združenjem z odločbo naloži globe, kadar naklepno ali iz malomarnosti: (a) kršijo člen 81 ali člen 82 Pogodbe; […] Za vsako podjetje ali podjetniško združenje, udeleženo pri kršitvi, globa ne presega 10 % njegovega celotnega prometa v predhodnem poslovnem letu. *Kadar se kršitev združenja nanaša na dejavnost njegovih članic, globa ne presega 10 % vsote skupnega prometa vsake posamezne članice na trgu, ki ga je kršitev združenja prizadela.*“ (Poudarek dodan.)

pa ne presega 10 % prometa v predhodnem poslovnem letu vsakega podjetja, udeleženega pri kršitvi, kadar namerno ali iz malomarnosti:

a) kršijo člen [81](1) ali člen [82] [ES]; […]

Pri določanju višine globe se upoštevata teža in trajanje kršitve.“

3. Smernice Komisije o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in člena 65(5) pogodbe ESPJ [5] (v nadaljevanju: Smernice) opredeljujejo načine za določitev zneska teh glob. V skladu s členom 5(c) Smernic „[bi morale biti v] primerih, ki vključujejo podjetniška združenja, […] odločbe, kolikor je mogoče, naslovljene in globe naložene na posamezna podjetja iz združenja. Če to ni mogoče (npr. če obstaja več tisoč vključenih podjetij) […], naj se združenju naloži skupna globa, izračunana v skladu z načeli, opisanimi zgoraj, a enakovredna skupnemu znesku posameznih glob, ki bi lahko bile naložene vsakemu izmed članov združenja.“

B – *Dejansko stanje in postopek*

4. Pritožnik v zadevi C-101/07 P, FNCBV, združuje 300 zadrug proizvajalcev v sektorju govedoreje, prašičereje in ovčereje ter trideset skupin ali podjetij za zakol in predelavo mesa v Franciji. Pritožniki v zadevi C-110/07 P, torej FNSEA, FNB, FNPL in JA, so poklicni sindikati francoskega prava. FNSEA je glavni francoski sindikat kmetov. Sestavljajo ga tudi specializirana združenja, ki zastopajo interese posamezne vrste pridelovalcev, vključno s FNB in FNPL. JA zastopa kmete, mlajše od 35 let.

5. Osnovna konkurenčna zadeva, zaradi katere je prišlo do obravnavanih pritožb, je nastala zaradi tako imenovane druge krize „norih krav“. Od oktobra 2000 so bili v več državah članicah odkriti novi primeri goveje spongiformne encefalopatije, splošno znane

5 – UL 1998, C 9, str. 3.

kot „bolezen norih krav“. Hkrati sta v Združenem kraljestvu izbruhnili slinavka in parkljevka pri ovcah. Ta položaj je vplival na porabo mesa v Evropi in povzročil krizo v sektorju govejega mesa. Kljub številnim ukrepom, ki so jih za obravnavo krize sprejele institucije Skupnosti, so francoski kmeti presodili, da ti ukrepi niso zadostni. V Franciji so septembra in oktobra 2001 postala razmerja med kmeti in klavci posebno napeta. Skupine rejcev so nezakonito ustavljale tovornjake, da bi preverili poreklo mesa, ki se je prevažalo, in blokirale klavnice. Ta dejanja so včasih privedla do uničenja premoženja in mesa. V zameno za odpravo blokad klavnic so kmetje med demonstracijami zahtevali, naj klavci začasno ustavijo uvoz in uporabijo tako imenovano sindikalno cenovno lestvico.

6. Oktobra 2001 je bilo nekaj sestankov med združenji, ki zastopajo govedorejce, [6] in združenji, ki zastopajo klavce. [7] Po sestanku 24. oktobra 2001, ki je bil organiziran na zahtevo francoskega ministra za kmetijstvo, je bil sklenjen sporazum med šestimi združenji, in sicer med FNSEA, FNB, FNPL, JA, FNCBV in FNICGV.

7. Sporazum je bil sestavljen iz dveh delov. Prvi je bil „začasna obveznost začasne prekinitve uvoza“ govejega mesa. Drugi je bil „obveznost uporabe lestvice odkupnih cen za izločene krave ob vstopu v klavnico“. Sporazum je med drugim vseboval seznam cen na kilogram klavnega trupa za nekatere kategorije krav. Sporazum bi moral začeti veljati 29. oktobra 2001 in se uporabljati do konca novembra 2001.

8. Komisija je 30. oktobra 2001 francoskim organom poslala dopis, s katerim je zahtevala podatke o sporazumu z dne 24. oktobra 2001. Francoski organi so 9. novembra 2001 odgovorili na zahtevo Komisije za informacije z dne 30. oktobra 2001. Komisija je 9. novembra 2001 na FNSEA, FNB, FNPL, JA in FNICGV naslovila zahtevo za informacije v skladu s členom 11 Uredbe št. 17. Zadevna združenja so na zahtevo za informacije odgovorila 15. in 23. novembra 2001. Komisija je 26. novembra 2001 FNSEA, FNB, FNPL, JA, FNCBV in FNICGV poslala pisni opomin, v katerem je navedla, da dejstva, s katerimi je seznanjena, kažejo na obstoj kršitve pravil Skupnosti o konkurenci, in jih pozvala, naj ji stališča in predloge pošljejo najpozneje do 30. novembra 2001. Komisija je 17. decembra 2001 opravila preiskave v prostorih številnih združenj na podlagi člena 14(2) Uredbe št. 17. Komisija je

6 – FNSEA, FNB, FNPL in JA.

7 – Fédération nationale de l'industrie et des commerces en gros des viandes (v nadaljevanju: FNICGV) in FNCBV. FNICGV ni stranka v tem postopku, njegova tožba pred sodiščem prve stopnje pa je bila s sklepom z dne 9. novembra 2004 zavržena kot nedopustna.

24. junija 2002 sprejela obvestilo o ugotovitvah o morebitnih kršitvah, naslovljeno na FNSEA, FNB, FNPL, JA, FNCBV in FNICGV, ki so nato med 23. septembrom 2002 in 4. oktobrom 2002 predložili svoja pisna stališča. Združenja so bila zaslišana 31. oktobra 2002.

C – *Izpodbijana odločba*

9. Komisija je 2. aprila 2003 sprejela izpodbijano odločbo. Glede na izpodbijano odločbo so združenja pritožnikov in FNICGV kršili člen 81(1) ES, ker so 24. oktobra 2001 sklenili pisni sporazum za določitev najnižjih odkupnih cen za nekatere kategorije goveda in začasno ustavitev uvoza govejega mesa v Francijo in tudi ker so med koncem novembra in začetkom decembra 2001 sklenili ustni dogovor z enakim ciljem, veljaven po izteku pisnega dogovora.

10. Ob upoštevanju narave in geografskega obsega upoštevnega trga je bila kršitev označena za zelo resno. Ob določitvi stopnje odgovornosti posameznega združenja je Komisija upoštevala razmerje med zneski letnih članarin, ki jih prejema glavno združenje kmetov, to je FNSEA, in zneski letnih članarin vsakega od drugih združenj. Ker je bila kršitev kratkotrajna, Komisija osnovnega zneska ni povečala. Komisija je upoštevala še nekaj oteževalnih in nekaj olajševalnih okoliščin v zvezi s šestimi združenji in prilagodila osnovni znesek globe, ki ga je naložila.

11. Člen 1 izreka izpodbijane odločbe določa:

„[FNSEA], [FNB], [FNPL], [JA], [FNICGV] in [FNCBV] so kršil[i] člen 81(1) [ES], ker so 24. oktobra 2001 sklenil[i] sporazum, katerega cilj je bila začasna ustavitev uvoza govejega mesa v Francijo in določitev najnižje cene za določene kategorije živine, ter konec novembra in v začetku decembra 2001 ustno sprejeli dogovor s podobnim ciljem.

Kršitev se je začela 24. oktobra 2001 in se izvajala vsaj do 11. januarja 2002.“

12. V skladu s členom 2 izreka izpodbijane odločbe se je od združenj, navedenih v členu 1, med drugim zahtevalo, da takoj prenehajo s kršitvijo. V skladu s členom 3 izreka izpodbijane odločbe so bile FNSEA, FNB, JA, FNPL, FNICGV in FNCBV naložene globe v višini po 12 milijonov EUR, 1,44 milijona EUR, 600.000 EUR, 1,44 milijona EUR, 720.000 EUR oziroma 480.000 EUR.

D – *Postopek pred Sodiščem prve stopnje*

13. FNCBV je v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje 19. junija 2003 vložilo tožbo zoper izpodbijano odločbo, vpisano kot zadeva T-217/03. FNSEA, FNB, FNPL in JA so v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje 20. junija 2003 prav tako vložila tožbo zoper izpodbijano odločbo, vpisano kot zadeva T-245/03. Tožeče stranke v zadevah T-217/03 in T-245/03 so med drugim predlagale razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe in podredno odpravo naloženih jim glob ali, še bolj podredno, znižanje glob. Francija je v obeh zadevah vložila predlog za intervencijo v podporo predlogom tožečih strank v zadevah T-217/03 in T-245/03, predsednik petega senata Sodišča prve stopnje pa ji je s sklepom z dne 6. novembra 2003 to intervencijo dovolil. Predsednik prvega senata Sodišča prve stopnje je 3. aprila 2006 po zaslišanju strank odredil združitev zadev T-217/03 in T-245/03.

14. Sodišče prve stopnje (prvi senat) je 13. decembra 2006 izreklo sodbo v združenih zadevah T-214/03 in 245/03. Sodišče prve stopnje je zavrnilo vse tožbene razloge, ki so jih v teh združenih zadevah navajale tožeče stranke, razen dveh. Sodišče prve stopnje je najprej ugotovilo, da Komisija ni izpolnila svoje dolžnosti obrazložitve, ker v izpodbijani odločbi ni navedla, da je za preizkus, da globe niso presegle zgornje meje 10 %, ki je določena v členu 15(2) Uredbe št. 17, uporabila promet osnovnih članov tožečih strank niti ni navedla okoliščin, na podlagi katerih je upoštevala to vsoto prometa. Ker je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da je Komisija za izračun zgornje meje upravičeno upoštevala promet osnovnih članov tožečih strank pri izračunu navedene zgornje meje, če gre za člane, ki delujejo na trgih, na katere so vplivale kršitve, ki so bile sankcionirane z izpodbijano odločbo, je sprejelo stališče, da v tem položaju zaradi pomanjkanja obrazložitve ni mogoče razglasiti ničnosti izpodbijane odločbe, ker bi lahko bila ponovno izdana le po vsebini enaka odločba, kot je izpodbijana, niti spremeniti zneska glob. Drugič, Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da je treba znesek tožečim strankam naloženih glob zmanjšati za 70 % na podlagi odstavka 5(b) Smernic, namesto 60 % zmanjšanja, ki ga je uporabila Komisija.

15. Sodišče prve stopnje je zato določilo zneske naloženih glob, in sicer FNCBV v višini 360.000 EUR, FNSEA v višini 9.000.000 EUR, FNB v višini 1.080.000 EUR, FNPL v višini 1.080.000 EUR in JA v višini 450.000 EUR ter tožbo v preostalem zavrnilo.

III – Pritožbeni postopek

16. FNSEA, FNB, FNPL in JA so 19. februarja 2007 zoper izpodbijano sodbo vložili pritožbo, ki je bila vpisana kot zadeva C-110/07 P. FNCBV je zoper isto sodbo 20. februarja 2007 vložil pritožbo, ki je bila vpisana kot zadeva C-101/07 P. Predsednik Sodišča je 18. aprila 2007 po zaslišanju strank odredil združitev zadev C-101/07 P in C-110/07 P.

17. V zadevah C-101/07 P in C-110/07 P združenja pritožniki predlagajo, naj Sodišče:

– razveljavi izpodbijano sodbo;

– odpravi naložene jim globe;

– podredno, zniža naložene jim globe;

– Komisiji naloži plačilo stroškov postopka za izdajo začasnih odredb in postopka v glavni stvari pred Sodiščem prve stopnje in stroškov postopka pred Sodiščem.

18. Francoska vlada predlaga, naj Sodišče:

– razveljavi izpodbijano sodbo;

– Komisiji naloži plačilo stroškov.

19. Komisija predlaga, naj Sodišče:

– pritožbi v obeh zadevah v celoti zavrne;

– naloži plačilo stroškov združenjem pritožnikom.

20. Ustna obravnava ni bila zahtevana in ni bila izvedena.

IV – Uvodne ugotovitve

21. FNCBV, pritožnik v zadevi C-101/07 P, navaja pet pritožbenih razlogov v utemeljitev svojega predloga, naj se izpodbijana sodba razveljavi, v šestem pa zahteva znižanje naložene mu kazni. V prvem pritožbenem razlogu uveljavlja napačno uporabo prava, ker Sodišče prve stopnje ni priznalo, da je Komisija pri sprejetju obvestila o ugotovitvah o mogočih kršitvah kršila pravico do obrambe. V drugem pritožbenem razlogu navaja, da je Sodišče prve stopnje popačilo nekatera dejstva, namreč ročno napisane zapiske direktorja FNB glede sestanka dne 29. novembra 2001 (točke od 169 do 175 izpodbijane sodbe), intervju, ki ga je za Vendée agricole 4. decembra 2001 dal podpredsednik FNB (točka 176 izpodbijane sodbe), obvestilo vendejske zveze z dne 5. decembra 2001 (točke od 175 do 177 izpodbijane sodbe), informativno obvestilo, ki ga je izdala FNLP in poslala po telefaksu 10. decembra 2001 (točka 179 izpodbijane sodbe), in ročno napisani zapiski direktorja FNB glede sestanka dne 5. decembra 2001 (točka 180 izpodbijane sodbe). V tretjem pritožbenem razlogu uveljavlja napačno uporabo prava, ker je Sodišče prve stopnje svojo ugotovitev, da je FNCBV sodelovalo pri podaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001, utemeljilo na domnevi. Če bo Sodišče ugotovilo, da je bil FNCBV udeležen pri podaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001, FNCBV s četrtim pritožbenim razlogom podredno ugovarja, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo najprej zato, ker je sporazum opredelilo kot protikonkurenčnega, in drugič zato, ker ni raziskalo učinkov sporazuma. V petem pritožbenem razlogu FNCBV navaja, da je Sodišče prve stopnje pri uporabi člena 15(2) Uredbe št. 17 napačno uporabilo pravo, ker, prvič, ni izpolnilo svoje dolžnosti obrazložitve, zakaj je za preizkus, da ni bila presežena 10-odstotna zgornja meja, opredeljena v tej določbi, uporabilo promet članov FNCBV, in drugič, ker je njegova obrazložitev nasprotujoča, saj poudarja aktivno in neposredno vlogo združenj pritožnikov v zatrjevanem dejanju in hkrati navaja, da so bila združenja pritožniki le sredstvo za dejanja njihovih članov. S šestim pritožbenim razlogom, s katerim zahteva zmanjšanje globe, pa FNCBV zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, ker je, s tem ko je FNCBV naložilo globo, ki presega 10 % prometa, kršilo člen 15(2) Uredbe št. 17.

22. FNSEA, FNB, FNPL in JA, pritožniki v zadevi C-110/07 P, navajajo štiri pritožbene razloge v utemeljitev svojega predloga, naj se izpodbijana sodba razveljavi in naložene kazni znižajo. V prvem pritožbenem razlogu zatrjujejo popačenje dejanskega stanja, saj Sodišče prve stopnje ni upoštevalo dveh bistvenih dokazov, ki izkazujeta, da sporazum z dne 24. oktobra 2001 ni bil podaljšan prek 30. novembra 2001. V drugem pritožbenem razlogu zatrjujejo kršitev pravice do obrambe, saj je Sodišče prve stopnje menilo, da je bilo

obvestilo Komisije o ugotovitvah o mogočih kršitvah dovolj jasno in natančno (točke od 210 do 225 izpodbijane sodbe). V tretjem pritožbenem razlogu zatrjujejo kršitev člena 15(2) Uredbe št. 17, ker je Sodišče prve stopnje pri preizkusu, ali globe presegajo zakonsko dovoljeno zgornjo mejo, upoštevalo promet članov združenj pritožnikov. S četrtim pritožbenim razlogom zatrjujejo kršitev pravila o prepovedi kumulacije kazni in načela sorazmernosti kazni, ker je Sodišče prve stopnje vsakemu od združenj pritožnikov naložilo kazen z upoštevanjem prometa članov, ki so skupni več kot enemu združenju.

23. Menim, da novo pravno vprašanje odpirajo le peti in šesti pritožbeni razlog FNCBV ter tretji pritožbeni razlog FNSEA, FNB, FNPL in JA. Zato se bom omejil na podroben preizkus teh pritožbenih razlogov, druge pritožbene razloge pritožnikov pa bom obravnaval le na kratko.

24. Ker se številni pritožbeni razlogi združenj pritožnikov v obravnavani zadevi v veliki meri prekrivajo, jih bom obravnaval skupaj.

V – Kršitev pravice do obrambe

25. V prvem oziroma drugem pritožbenem razlogu združenja pritožniki v zadevah C-101/07 P in C-110/07 P ugovarjajo, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, ker ni upoštevalo, da je Komisija kršila njihovo pravico do obrambe. Kot navajajo združenja pritožniki, je kršitev pravic do obrambe nastala zato, ker Komisija v obvestilu o ugotovitvah o mogočih kršitvah ni navedla, da namerava pri izračunu 10-odstotna zgornje meje v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 upoštevati promet njihovih članov. Združenja pritožniki menijo, da je bila obveznost Komisije navesti, da namerava upoštevati promet njihovih članov, v obravnavani zadevi še posebno pomembna, ker Komisija v izpodbijani odločbi ni uporabila svojega običajnega načina izračuna globe.

26. Komisija meni, da je v obvestilu o ugotovitvah o mogočih kršitvah dolžna navesti, da razmišlja o naložitvi globe zadevnim podjetjem ali združenjem podjetij ter glavna dejanska in pravna merila za morebitno odločitev o naložitvi globe. Komisija trdi, da v obvestilu o ugotovitvah o mogočih kršitvah ni dolžna navesti metodologije za izračun globe, ki bi jo nato lahko privzela v svoji odločbi. Komisija še navaja, da je možnost

upoštevanja prometa članov združenja podjetij za namene izračuna 10-odstotna zgornje meje na podlagi člena 15(2) Uredbe št. 17 predvidena v sodni praksi in odstavku 5 (c) Smernic.

Presoja

27. Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da Komisija ni kršila pravic do obrambe združenj pritožnikov, ker v ugotovitvah o mogočih kršitvah ni navedla, da namerava za izračun osnovnega zneska glob in potrditev 10-odstotna zgornje meje, določene v členu 15(2) Uredbe št. 17, upoštevati promet njihovih članov.[8] Sodišče prve stopnje je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča menilo, da bi navedba o višini morebitnih glob, vključno z 10-odstotna zgornjo mejo, v obvestilu o ugotovitvah o mogočih kršitvah, preden je bila podjetju dana možnost, da predloži svoja stališča o očitkih zoper njega, pomenila pričakovanje odločbe Komisije in zato ne bi bila primerna.[9]

28. V skladu z ustaljeno sodno prakso je pravica do obrambe zagotovljena, kadar Komisija v svojem obvestilu o ugotovitvah o mogočih kršitvah navede, ali bo obravnavala naložitev globe ter glavna dejanska in pravna merila za morebitno odločitev o naložitvi globe, kot so teža in trajanje zatrjevane kršitve in ali je bila kršitev storjena namenoma ali iz malomarnosti. Šteje se, da te podrobnosti zadostujejo, da se podjetjem ali združenjem podjetij omogoči, da se branijo pred ugotovitvami kršitev in naložitvijo kazni.[10]

29. Določitev osnovnih zneskov glob, prilagoditev osnovnih zneskov ob upoštevanju vseh oteževalnih in olajševalnih okoliščin ter kasnejša potrditev, da globe ne presegajo 10-odstotna zgornje meje, ki jo določa člen 15(2) Uredbe št. 17, so po mojem mnenju med drugim del postopka izračuna globe, ki se naloži v plačilo, in zagotavljanja skladnosti z najvišjo zakonsko dovoljeno mejo globe. Iz sodne prakse Sodišča jasno izhaja, da Komisija v svojem obvestilu o ugotovitvah o mogočih kršitvah ni zavezana podati

8 – Glej točko 224 izpodbijane sodbe.

9 – Glej točko 222 izpodbijane sodbe. Glej sodbo z dne 7. junija 1983 v zadevi Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji (od 100/80 do 103/80, Recueil, str. 1825, točka 21) in sodbo z dne 20. marca 2002 v zadevi ABB Asea Brown Boveri proti Komisiji (T-31/99, Recueil, str. II-1881, točka 66).

10 – V opombi 9 navedena sodba Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, točka 21. Glej tudi sodbo z dne 28. junija 2005 v zadevi Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji (C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točka 428).

tolikšne stopnje podrobnosti v zvezi z dejanskim izračunom in potrditvijo glob, da bi podjetja ali združenja podjetij lahko branila svoje interese. Poleg tega sta za primere glob, naloženih združenjem podjetij, tako Sodišče prve stopnje kot Sodišče sprejela možnost, da se glede na promet članov teh združenj preveri, da 10-odstotna zgornja meja, ki jo določa člen 15(2) Uredbe št. 17, ni bila presežena.[11] Zato bi ta združenja podjetij lahko pričakovala, da bo Komisija s sklicevanjem na promet njihovih članov potrdila, da je bila spoštovana najvišja zakonsko dovoljena meja glob, naloženih združenjem pritožnikom.

30. Zato menim, da je treba prvi oziroma drugi pritožbeni razlog združenj pritožnikov v zadevah C-101/07 P in C-110/07 P zavrniti kot neutemeljena.

11 – Glej na primer sodbo z dne 23. februarja 1994 v zadevi CB in Europay proti Komisiji (T-39/92 in T-40/92, Recueil, str. II-49); sodbo z dne 21. februarja 1995 v zadevi SPO in drugi proti Komisiji (T-29/92, Recueil, str. II-289); sodbo z dne 14. maja 1998 v zadevi Finnboard proti Komisiji (T-338/94, Recueil, str. II-1617) in sodbo z dne 16. novembra 2000 v zadevi Finnboard proti Komisiji (C-298/98 P, Recueil, str. I-10157).

VI – Napačna uporaba prava na strani Sodišča prve stopnje pri uporabi člena 15(2) Uredbe št. 17

A – *Izpodbijana sodba*

31. Na prvi stopnji so združenja pritožniki ugovarjali, da je Komisija kršila člen 15(2) Uredbe 17, ker je zneske glob določila tako, da presegajo mejo 10 % njihovega prometa.[12] Združenja pritožniki so ugovarjali, da iz sodne prakse izhaja, da se lahko promet članov združenj podjetij upošteva le za

12 – Glej točko 301 izpodbijane sodbe. Iz člena 1 izpodbijane odločbe jasno izhaja, da je odločba med drugim naslovljena na združenja pritožnike, ne pa na njihove člane. Nadalje so bile v skladu s členom 3 izpodbijane odločbe globe, ki so se gibale od 480.000 EUR do 12 milijonov EUR, naložene združenjem pritožnikom za njihovo kršitev člena 81(1) ES, ne pa njihovim članom. Z izpodbijano sodbo so bile globe, ki so bile združenjem pritožnikom naložene z izpodbijano odločbo, znižane in so se gibale od 360.000 EUR do 9 milijonov EUR. Kljub temu pa ni sporno, da Komisija v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 zgornje meje globe za kršitev člena 81(1) ES, naložene združenjem pritožnikom, ni izračunala glede na promet združenj pritožnikov, ampak glede na promet njihovih članov. Ta pristop je Sodišče prve stopnje potrdilo. Glej zlasti točke od 312 do 334 izpodbijane sodbe. V svojih ugovorih pred Sodiščem prve stopnje so združenja pritožniki navajali, Komisija pa temu ni nasprotovala, da globe, ki jih nalaga izpodbijana odločba, presegajo zgornjo mejo 10 % njihovega prometa. Glede tega so v točki 301 izpodbijane sodbe združenja pritožniki navedli, da naložene globe pomenijo več kot 25 % prometa FNCBV, 200 % letnih članarin FNSEE, 240 % v primeru FNB, 80 % v primeru FNPL in 200 % v primeru JA. Ne glede na to, da je Sodišče prve stopnje globe, naložene združenjem pritožnikom z izpodbijano odločbo, znižalo, naj bi „prilagojene“ globe še vedno presegale 10 % prometa združenj pritožnikov. FNCBV v svojih stališčih, predloženih Sodišču, vztraja pri tem, da pomeni globa, ki mu je bila naložena v skladu z izpodbijano sodbo, skoraj 20 % njegovega prometa v smislu prihodkov.

izračun zgornje meje globe, kadar lahko zadevno združenje na podlagi svojih notranjih pravil zaveže svoje člane. Glede navedenega so združenja pritožniki trdili, da posameznih članov ne morejo vezati.

32. Sodišče prve stopnje je v točkah od 317 do 319 izpodbijane sodbe ugotovilo:

„317 Na podlagi ustaljene sodne prakse se mora namreč zgornja meja 10 % prometa izračunati glede na promet, ki ga ustvari vsako od podjetij, ki so pogodbeniki sporazumov in usklajenih ravnanj, ali vsa podjetja, ki so člani podjetniških združenj, vsaj kadar lahko združenje v skladu z notranjimi pravili zaveže svoje člane. Možnost, da se v zvezi s tem upošteva promet vseh podjetij, ki so člani nekega združenja, je upravičena, ker se lahko pri določitvi zneska glob upošteva zlasti vpliv, ki ga je podjetje lahko izvajalo na trgu, na primer zaradi svoje velikosti ali gospodarske moči, katerih kazalec je promet podjetja, in tudi odvračalni učinek, ki ga lahko imajo te globe. Vpliv, ki ga je lahko na trgu izvajalo podjetniško združenje, ni odvisen od njegovega prometa, ki ne razkriva niti njegove velikosti niti gospodarske moči, ampak od prometa njegovih članov, ki je kazalec njegove velikosti in gospodarske moči […].

318 Ta sodna praksa vendarle ne izključuje, da je v nekaterih primerih mogoče upoštevati promet članov nekega združenja, čeprav to združenje uradno nima pooblastila, da zaveže svoje člane, ker ne obstajajo notranja pravila, ki bi mu to omogočala […].

319 […] Sodišče prve stopnje sklepa, da lahko druge posebne okoliščine poleg obstoja notranjih pravil, ki združenju omogočajo, da zaveže svoje člane, upravičijo upoštevanje skupnega prometa članov zadevnega združenja. Predvsem gre za primere, ko kršitev, ki jo je storilo združenje, zadeva dejavnosti njenih članov ali ko združenje neposredno izvaja zadevna protikonkurenčna ravnanja v korist svojih članov in v sodelovanju z njimi, ker združenje nima objektivnih ciljev, ki so neodvisni od ciljev njegovih članov. Čeprav lahko Komisija v nekaterih od teh primerov poleg tega, da kaznuje zadevno združenje, po potrebi naloži posamezne globe vsakemu podjetju, ki je njegov član, se to lahko izkaže za posebej težko, celo nemogoče, ko je teh podjetij veliko.“

33. Sodišče prve stopnje je v točkah 320 in 324 izpodbijane sodbe v nadaljevanju ugotovilo, da je glede na okoliščine obravnavanega primera upravičeno, da se za izračun zgornje meje globe v skladu s členom 15(2) Uredbe

št. 17 upošteva promet osnovnih članov združenj pritožnikov, [13] ker je, prvič, osnovna naloga združenj pritožnikov, da branijo in zastopajo interese svojih osnovnih članov, namreč kmetov, zadrug in klavcev. [14] Drugič, sporni sporazum se ni nanašal na dejavnost združenj pritožnikov, pač pa na dejavnost njihovih osnovnih članov, saj združenja pritožniki ne prodajajo, kupujejo in ne uvažajo govejega mesa. [15] Tretjič, sporni sporazum je bil sklenjen neposredno v dobro osnovnih članov združenj pritožnikov. [16] Četrtič, sporni sporazum je med drugim učinkoval s sklenitvijo lokalnih sporazumov med člani združenj pritožnikov. [17]

B – *Trditve*

34. V petem oziroma tretjem pritožbenem razlogu pritožniki v zadevah C-101/07 P in C-110/07 P ugovarjajo, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, ker ni pravilno uporabilo člena 15(2) Uredbe št. 17. Peti pritožbeni razlog FNCBV je razdeljen na dva dela.

35. FNSEA, FNB, FNPL, JA (tretji pritožbeni razlog), francoska vlada in FNCBV (prvi del petega pritožbenega razloga) v bistvu ugovarjajo, da se v skladu s sodno prakso Sodišča prve stopnje, [18] ki jo je Sodišče potrdilo v zadevi C-298/98 P *Finnboard proti Komisiji*, [19] za izračun 10-odstotna zgornje meje, določene v členu 15(2) Uredbe št. 17, lahko upošteva promet članov združenja le, kadar lahko združenje na podlagi svojih notranjih pravil člane zavezuje. Združenja pritožniki glede tega menijo, da je Sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi spremenilo ustaljeno sodno prakso, ker je 10-odstotna zgornjo mejo izračunalo na podlagi prometa članov združenj pritožnikov, čeprav ta združenja svojih članov ne morejo zavezati. V svojem odgovoru FNSEA, FNB, FNPL in JA vztrajajo, da čeprav so bile številne prejšnje zadeve [20] do neke mere dvomljive, ker so navajale, da se zgornja meja 10 % lahko izračuna s sklicevanjem na promet članov združenja, „vsaj kadar“ lahko združenje na podlagi svojih notranjih pravil zavezuje svoje člane, je Sodišče ta dvom odpravilo s sodbo Finnboard proti Komisiji. Iz besedila točke 66 te sodbe, ki navaja, da „[n]i nujno, da bi bili člani združenja dejansko udeleženi pri kršitvi, vendar pa bi moralo imeti združenje na podlagi svojih notranjih pravil možnost zavezati svoje člane“, jasno izhaja, da je sposobnost združenja, da zavezuje svoje člane, nujen pogoj, da se za namene 10-odstotna zgornje meje upošteva promet

13 – Glej točko 324 izpodbijane sodbe.
14 – Glej točko 320 izpodbijane sodbe.
15 – Glej točko 321 izpodbijane sodbe.
16 – Glej točko 322 izpodbijane sodbe.
17 – Glej točko 323 izpodbijane sodbe.

18 – Glej v opombi 11 navedeno sodbo *CB in Europay proti Komisiji*, točka 136; v opombi 11 navedeno sodbo SPO in drugi proti Komisiji, točka 385; in v opombi 11 navedeno sodbo *Finnboard proti Komisiji*, točka 270.
19 – Navedena v opombi 11, točka 66.
20 – Glej zadeve, navedene v opombi 18.

teh članov. FNCBV tudi meni, da Sodišče prve stopnje ni podalo nobene obrazložitve za spremembo prejšnje sodne prakse in da je sprememba v nasprotju z načelom pravne varnosti.

36. FNSEA, FNB, FNPL in JA zatrjujejo, da prvi trije „posebni“ pogoji, ki jih je Sodišče prve stopnje navedlo v točkah od 320 do 323 izpodbijane sodbe, niso posebni pogoji, pač pa so v primeru združenj „naravno“ izpolnjeni, saj je bistvena naloga vseh združenj, da branijo in zastopajo interese svojih članov. Glede četrtega pogoja, ki se nanaša na sodelovanje članov združenja pri kršitvi, pa FNSEA, FNB, FNPL in JA še zatrjujejo, da dejstvo, da bi številni člani združenj pritožnikov lahko sodelovali pri uresničevanju pogojev spornega sporazuma, še ne izkazuje, da so vsi člani združenja posredno sodelovali pri kršitvi.

37. Francoska vlada tudi navaja, da ker bosta v skoraj vseh zadevah izpolnjena dva pogoja, ki ju Sodišče prve stopnje zahteva za to, da 10-odstotna zgornja meja, ki jo določa člen 15(2) Uredbe št. 17, lahko temelji na prometu članov združenja, bo to vodilo k sistematični uporabi prometa članov združenj za določanje zadevne zgornje meje. Po navedbah francoske vlade sta pogoja, ki bosta skoraj vedno izpolnjena, prvič, da kršitev združenja vključuje dejavnosti njegovih članov, in drugič, da združenje izvršuje sporna protikonkurenčna dejanja neposredno v dobro svojih članov in v sodelovanju z njimi.

38. FNCBV prav tako meni, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, ker je v obravnavanem primeru svoj novi pristop v zvezi s členom 15(2) Uredbe št. 17 nepravilno uporabilo. FNCBV vztraja, da v tej zadevi nista bila izpolnjena dva od štirih kumulativnih in posebnih pogojev, ki jih je to sodišče navedlo v točkah od 320 do 323 izpodbijane sodbe. Prvič, sporazum z dne 24. oktobra 2001 je bil v nasprotju z interesi članov FNCBV, ker je določil najnižjo odkupno ceno za govedo. Sporazum tudi ni prinesel odprave blokad klavnic. Drugič, da interesi FNCBV niso odvisni od interesov njegovih članic, je dokazano ne le s tem, da ni sposoben vezati svojih članov, pač pa tudi z omejenim številom lokalnih sporazumov, sklenjenih po sporazumu z dne 24. oktobra 2001. FNCBV tudi navaja, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, ker ni dokazalo, da izpodbijane odločbe ni bilo mogoče nasloviti na člane FNCBV in njenim članom naložiti posamične globe. Po navedbah FNCBV lahko Komisija na podlagi odstavka 5(c) Smernic združenjem podjetij naloži globo, enako vsoti glob, ki bi jih naložila članom združenja, če Komisija dokaže, da posamičnih članov združenja ni bilo mogoče kaznovati.

39. V drugem delu petega pritožbenega razloga FNCBV meni, da je v točki 320 in naslednjih izpodbijane sodbe poudarjeno, da sporazum z dne 24. oktobra 2001 ni bil povezan z aktivnostmi združenj pritožnikov, medtem ko je v točki 341 izpodbijane odločbe poudarjeno dejstvo, da so združenja pritožniki podpisali, sodelovali, odgovarjali, imeli individualno vlogo in celo izvršili ta sporazum. Sodišče prve stopnje naj bi zato v izpodbijani sodbi sprejelo nasprotujočo obrazložitev. Sodišče prve stopnje naj bi z navedbo v točki 341 izpodbijane sobe, da so združenja pritožniki sodelovali pri sporazumu, pravzaprav molče priznalo, da upoštevanje prometa članov združenj ni upravičeno na podlagi člena 15(2) Uredbe št. 17. Združenja pritožniki zatrjujejo, da bi morala biti zato izpodbijana sodba razveljavljena.

40. Komisija zatrjuje, da mora biti v skladu s sodno prakso Sodišča prve stopnje „zgornja meja 10 % […] izračunana glede na promet, ki ga doseže vsako podjetje, ki je stranka zadevnih sporazumov in usklajenega ravnanja, ali člani združenja podjetij, vsaj kadar lahko združenje na podlagi notranjih pravil zaveže svoje člane“. [21] Komisija kljub temu meni, da dejstvo, da združenje podjetij ne more nujno zavezovati svojih članov, ne pomeni, da prometa njegovih članov ni mogoče upoštevati pri določanju zgornje meje globe, naložene v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17.

41. Sodišče prve stopnje je v izpodbijani sodbi zaradi zagotovitve učinkovitosti glob, naloženih združenjem podjetij z zelo nizkim prometom, ki pa združujejo veliko podjetij, sklenilo, da se za izračun zgornje meje zadevne globe promet članov združenja lahko upošteva, če so izpolnjeni štirje posebni pogoji. Zato Komisija meni, da je treba ugovor združenj pritožnikov, da Sodišče prve stopnje ni ravnalo v skladu s sodno prakso oziroma jo je spremenilo, zavrniti, glede na to, da je namen prejšnje sodne prakse prav tako ohraniti učinkovitost glob. Komisija navaja, da čeprav rešitev, ki jo je sprejelo Sodišče prve stopnje, pojasnjuje oziroma širi obstoječo sodno prakso, taka pojasnitev oziroma širitev ni napačna uporaba prava, če je sprejeta rešitev obrazložena in utemeljena. Prejšnja sodna praksa o predmetu izpodbijane sodbe ne izključuje možnosti, da se upošteva promet članov združenja, kadar združenje v skladu s svojimi notranjimi pravili svojih članov ne more zavezati. To izhaja iz uporabe besed „vsaj kadar“ v sodni praksi, [22] ki namiguje, da je možnost, da združenje svoje člane zaveže, le eden od primerov, ko se lahko upošteva promet članov združenja za določitev zgornje meje globe v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17. Komisija

21 – Glej v opombi 11 navedeno sodbo *SPO in drugi proti Komisiji*, točka 385; v zvezi s tem glej tudi sodbo z dne 22. oktobra 1997 v zadevi *SCK in FNK proti Komisiji* (združeni zadevi T-213/95 in T-18/96, Recueil, str. II-1739, točka 252).

22 – Glej zadeve, navedene v opombi 18.

v svoji dupliki ugovarja, da je Sodišče v sodbi *Finnboard proti Komisiji* (zadeva C-298/98 P) [23] menilo, da za upoštevanje prometa članov združenja ni nujno dokazati, da so sodelovali pri kršitvi, pod pogojem, da je združenje sposobno zavezati svoje člane. Ne da bi nasprotovalo svoji sodni praksi, bi Sodišče prve stopnje tako lahko ugotovilo, da se promet članov združenja lahko upošteva za namene 10-odstotna zgornje meje, kadar so člani združenja aktivno sodelovali pri kršitvi.

42. Če bi sledili navedbam združenj pritožnikov, bi to po mnenju Komisije spodbudilo vsa podjetja, ki želijo na trgu ustvariti kartel, da kot sredstvo za nastanek kartela uporabijo združenje, ki svojih članov ne more formalno zavezati. Komisija v nasprotju s trditvami FNCBV prav tako navaja, da Sodišče prve stopnje ni določilo, da so štirje posebni pogoji, katerih obstoj se zahteva za izračun 10-odstotna zgornje meje na podlagi prometa članov združenja, kumulativni. Sodišče prve stopnje naj bi le naštelo okoliščine, ki opravičujejo tak pristop v obravnavani zadevi. Poleg tega FNCBV nepravilno zatrjuje, da sporni sporazum ni bil v interesu njenih članov. Določitev cen in začasna ustavitev uvoza sta bili dogovorjeni v zameno za odpravo blokad klavnic. Dejstvo, da so se nekatere blokade nadaljevale, tej ugotovitvi ne nasprotuje. Komisija navaja, da FNCBV ne more dokazati, da so njegovi interesi drugačni od interesov njenih članov. Poleg tega FNCBV ni opredelilo svojih različnih interesov niti razložilo, zakaj je združenje klavnic podpisalo sporazum o cenah in uvozu govejega mesa, čeprav teh dejavnosti sploh ne opravlja. Kot je Sodišče prve stopnje ponovilo v točki 321 izpodbijane sobe, sporni sporazum res ni zadeval dejavnosti FNCBV, ampak dejavnost njegovih članov. Tudi dejstvo, ki ga navajajo FNSEA, FNB, FNPL in JA, da tri od štirih pogojev, ki jih navaja Sodišče prve stopnje, vsa združenja naravno izpolnjujejo, po zatrjevanju Komisije ne pripelje do ugotovitve, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, saj mora zagotoviti, da vse globe učinkujejo dovolj odvračilno.

43. V odgovor navedbam FNCBV, da Komisija in Sodišče prve stopnje nista zadostno obrazložila odstopa od pogojev iz odstavka 5 (c) Smernic, Komisija navaja, da se Sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi ni oprlo na zadevno določbo, čeprav bi se lahko glede na številne člane pritožnikov.

23 – Navedena v opombi 11.

44. Komisija tudi meni, da je neutemeljena navedba FNCBV, da Sodišče prve stopnje ni obrazložilo spremembe svoje prejšnje sodne prakse glede člena 15(2) Uredbe št. 17. Izpodbijana sodba v točkah od 312 do 334 natančno pojasni analizo zadeve, ki jo je opravilo Sodišče prve stopnje. Po mnenju Komisije si tudi točka 320 in naslednje ter točka 341 izpodbijane sodbe niso v nasprotju. Da so združenja pritožniki storili kršitev, ni v nasprotju z dejstvom, da so storili kršitev v korist svojih članov.

45. Komisija navaja, da pritožniki niso izpodbijali ugotovitve Sodišča prve stopnje v točkah 325 in od 327 do 333 izpodbijane sodbe, da zgornja meja 10 % prometa njihovih osnovnih članov ni bila presežena.

C – *Presoja*

46. Komisija lahko v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 podjetjem ali združenjem podjetij naloži globe, ki med drugim ne presegajo 10 % pometa v predhodnem poslovnem letu vsakega podjetja, udeleženega pri kršitvi. Člen 15(2) Uredbe št. 17 tudi določa, da se morata pri določanju višine globe upoštevati teža in trajanje kršitve.

47. Sodišče prve stopnje je že večkrat ugotovilo, da presoja zgornje meje globe, ki se v skladu členom 15(2) Uredbe št. 17 naloži združenju podjetij, če to lahko zaveže svoje člane, lahko temelji na prometu članov teh združenj, ne pa na prometu samega združenja. [24]

48. Ob upoštevanju, da izraz „kršitev“ v členu 15(2) Uredbe št. 17 brez razlik pokriva sporazume, usklajena ravnanja in odločitve združenj podjetij, se mora v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča prve stopnje „zgornja meja 10 % prometa izračunati glede na promet vsakega podjetja, ki je stranka teh sporazumov in usklajenih ravnanj ali vseh podjetij, ki so bila člani združenja podjetij, vsaj kadar lahko to v skladu z notranjimi pravili zaveže svoje člane“. [25]

49. Sodišče prve stopnje je pravilnost tega pristopa opravičilo s tem, da „vpliv, ki ga je imelo združenje podjetij na trgu, ni odvisen od

24 – Glej zadeve, navedene v opombi 18.
25 – V opombi 11 navedena sodba Finnboard proti Komisiji (zadeva T-338/94), točka 270.

njegovega prometa, ki ne razkriva niti njegove velikosti niti njegove gospodarske moči, pač pa od prometa njegovih članov, ki so kazalec njegove velikosti in gospodarske moči“. [26]

50. Poleg tega je Sodišče v točki 66 sodbe Finnboard proti Komisiji (zadeva C-298/98 P) sklenilo, da „se lahko v primeru, ko je globa naložena združenju podjetij, katerega lasten promet najpogosteje ne odraža njegove velikosti ali moči na trgu, le z upoštevanjem prometa podjetij članov določi globa, ki ima odvračilni značaj (v tem smislu glej sodbo z dne 7. junija 1983 v združenih zadevah Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, od 100/80 do 103/80, Recueil, str. 1825, točki 120 in 121). Ni nujno, da bi bili člani združenja dejansko udeleženi pri kršitvi, vendar pa bi moralo imeti združenje na podlagi svojih notranjih pravil možnost zavezati svoje člane.“

51. Sodna praksa Sodišča prve stopnje in Sodišča kaže, da pravna sposobnost združenja podjetij, da zaveže svoje člane, zadostuje, da se za preizkus, da ni bila presežena najvišja zakonsko dovoljena meja globe, naložene temu združenju, upošteva promet članov tega združenja.

52. Postavlja pa se vprašanje, ali je ta sposobnost absolutni prvi pogoj, da se najvišja zakonsko dovoljena meja globe, naložene združenju podjetij, ki jo določa člen 15(2) Uredbe št. 17, izračuna na podlagi prometa članov združenja. V zvezi s tem pritožniki in francoska vlada v bistvu menijo, da uporaba izrazov „bi moralo imeti združenje na podlagi svojih notranjih pravil možnost zavezati svoje člane“ v točki 66 sodbe Sodišča Finnboard proti Komisiji (zadeva C-298/98 P) poudarja obvezno naravo sposobnosti združenja podjetij, da zaveže svoje člane. Menim, da je treba trditve združenj pritožnikov in francoske vlade glede tega zavrniti.

53. Predhodno je treba navesti, da je Sodišče v točki 66 sodbe Finnboard proti Komisiji (zadeva C-298/98 P) sklenilo, da v večini primerov promet združenja podjetij ne izraža njegove velikosti ali moči na trgu. Poleg tega menim, da iz besedila točke 66 sodbe Finnboard proti Komisiji (zadeva C-298/98 P) izhaja, da bi moralo imeti združenje, če njegovi člani niso bili udeleženi pri kršitvi, sposobnost zavezati svoje člane, da bi se lahko upošteval njihov promet. Po mojem mnenju temelji zahteva Sodišča, da ima združenje sposobnost zavezati svoje člane, na tem, da člani niso udeleženi pri kršitvi.

54. Zato menim, da iz obrazložitve sodbe Sodišča Finnboard proti Komisiji (zadeva

26 – V opombi 11 navedena sodba Finnboard proti Komisiji (zadeva T-338/94), točka 270.

C-298/98 P) jasno izhaja, da v primerih, ko so bili člani združenja dejansko udeleženi pri kršitvi, ni mogoče izključiti, da lahko najvišja zakonsko dovoljena meja globe, ki se naloži združenju podjetij, temelji na prometu njegovih članov, čeprav to združenje nima sposobnosti zaveti svoje člane.

55. Po mojem mnenju bi morala v primeru združenj podjetij pravilna uporaba člena 15(2) Uredbe št. 17 zagotoviti, da je višina globe, naložene združenju, sorazmerna z gospodarskim vplivom, ki ga ima združenje na trgu, in s tem zagotoviti, da se zavaruje učinek glob kot sredstev za preganjanje nezakonitih dejavnosti in preprečevanje njihovega ponavljanja.

56. Res je Sodišče v novejši konkurenčni zadevi glede višine globe poudarilo potrebo, da se oceni gospodarska stvarnost okoliščin glede podjetja in s tem dejanski vpliv, ki ga ima podjetje na trgu. Tako je v zadevi Britannia Alloys proti Komisiji [27] Sodišče navedlo, da je namen člena 15(2) Uredbe št. 17 preprečiti, da bi bile globe, ki jih naloži Komisija, nesorazmerne z velikostjo zadevnega podjetja. [28] Sodišče je tudi poudarilo, da je namen člena 15(2) Uredbe št. 17 pooblastiti Komisijo, da naloži globo zato, da se ji omogoči uresničitev naloge nadzora, ki ga ima v skladu s pravom Skupnosti. Ta naloga zlasti vključuje preganjanje nezakonitih dejavnosti in preprečevanje njihovega ponavljanja. V tej zadevi je Sodišče menilo, da je Komisija, če zadevno podjetje v poslovnem letu pred sprejetjem odločbe Komisije ni imelo prometa, upravičena, da se za pravilno oceno finančnih sredstev tega podjetja in s tem zagotovitve, da ima naložena globa zadosti odvračilen učinek, sklicuje na drugo poslovno leto.

57. Sodišče je odvračilni učinek glob, naloženih zaradi kršitve konkurenčnih pravil Skupnosti, in potrebo po zagotovitvi, da zaradi preoblikovanja podjetja ta učinek ni ogrožen ali neučinkovit, nedavno poudarilo v zadevi Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato ETI SpA in drugi. [29]

58. V izpodbijani sodbi je Sodišče prve stopnje menilo, da se lahko za namene člena 15(2) Uredbe št. 17 upošteva promet

27 – Sodba z dne 7. junija 2007 (C-76/06 P, ZOdl., str. I-4405, točka 22).

28 – Prav tam, točka 24.

29 – Sodba z dne 11. decembra 2007 (C-280/06, ZOdl., str. I-10893, točke od 38 do 42). Ta zadeva ni temeljila na členu 15(2) Uredbe št. 17, pač pa na členu 81 ES in se je nanašala na identifikacijo subjekta, ki ga je mogoče kaznovati za kršitev te določbe.

članov združenja, ko kršitev, ki jo je storilo združenje, zadeva dejavnosti njenih članov, ali ko združenje protikonkurenčno ravna neposredno v dobro svojih članov in v sodelovanju z njimi, ker nima objektivnih ciljev, ki so neodvisni od ciljev njegovih članov. [30]

59. Po mojem mnenju okoliščine ali merila, ki jih navaja Sodišče prve stopnje, če so izpolnjena, dokazujejo, da je bila kršitev konkurenčnih pravil, ki jo je storilo združenje podjetij, neločljivo povezana z dejavnostmi in interesi njegovih članov in so jo člani tudi odobravali. Zato menim, da so merila, ki jih je izbralo Sodišče prve stopnje, primerna za določitev prave ekonomske moči ali vpliva, ki ga imajo združenja podjetij na trg. Pristop Sodišča prve stopnje po mojem mnenju zagotavlja, da se ohrani učinkovitost kazni, naloženih združenjem podjetij za kršitev konkurenčnega prava Skupnosti, če promet teh združenj ne izraža gospodarskega vpliva, ki ga imajo na trgu. Združenja podjetij se tako ne morejo v velikem loku izogniti kaznim le zato, ker svojih članov ne morejo formalno zavezati, čeprav lahko za kršitev konkurenčnega prava Skupnosti dejansko uporabijo gospodarski vpliv članov na trg.

60. Te ugotovitve ne razvrednotijo navedbe FNSEA, FNB, FNPL, JA in francoske vlade, [31] da bodo „posebna“ merila ali pogoji, ki jih navaja Sodišče prve stopnje, izpolnjeni v veliko zadevah, v katerih so udeležena združenja podjetij. Merila, ki jih je izbralo Sodišče prve stopnje, so po mojem mnenju pravilna in dosledna, saj je njihov namen določiti dejanski vpliv združenja podjetij na trg. Dejstvo, da morda v veliko ali celo večini zadev promet združenja podjetij ne izraža njegovega vpliva na trg, ne zmanjša veljavnosti meril, ki jih je navedlo Sodišče prve stopnje.

61. Poleg tega je po mojem mnenju trditev FNCBV, da sporazum dejansko ni bil v interesu njegovih članov, dejansko vprašanje, ki ga v pritožbenem postopku ni mogoče izpodbijati. Kot trdi Komisija, iz spisa v tej zadevi v vsakem primeru jasno izhaja, da je FNCBV soglašalo z določitvijo cen in začasno ustavitvijo uvoza v zameno za odpravo blokad med drugim zoper klavnice njenih članov. Pri tem pa bi navedel, da dejstvo, da taki dogovori „običajno“ niso v interesu klavnic, ne razvrednoti te ugotovitve glede na posebne okoliščine, v katerih je kršitev nastala. Poleg tega je dejstvo, ki ga ugovarja FNCBV, da sporazum ni pripeljal do odprave blokad, v teh okoliščinah popolnoma nepomembno.

30 – Glej točko 319 izpodbijane sodbe.

31 – Glej točki 36 in 37 zgoraj.

62. Ugotovitev Sodišča prve stopnje, da se sporazum ni nanašal na dejavnosti združenj pritožnikov, pač pa dejavnosti njihovih osnovnih članov, saj združenja ne prodajajo, kupujejo ali uvažajo govejega mesa, [32] je prav tako dejansko vprašanje, ki ga v pritožbenem postopku ni mogoče izpodbijati. V vsakem primeru FNCBV ni navedlo nobenega razloga, ki bi tej ugotovitvi nasprotoval.

63. Glede ugovora FNSEA, FNB, FNPL in JA, da eden posebnih pogojev, ki jih je določilo Sodišče prve stopnje, ni bil izpolnjen, saj ni bilo izkazano, da so vsi člani združenj pritožnikov sodelovali pri kršitvi, [33] menim, da take zahteve ni mogoče sprejeti. [34] Da se 10-odstotna zgornja meja, ki jo člen 15(2) Uredbe št. 17 določa za globo, naloženo tem združenjem, utemelji s prometom njihovih članov, zadostuje dokaz, da so člani združenja podjetij sodelovali pri kršitvi konkurenčnega prava. [35] Iz izpodbijane sodbe jasno izhaja, da so združenja pritožniki nekaterim svojim članom lahko naložili, da sporazum uveljavijo. [36]

64. Glede trditve FNCBV, da Sodišče prve stopnje ni pravilno uporabilo odstavka 5(c) Smernic, [37] menim, da ta določba v obravnavanem postopku ni pomembna, saj iz izpodbijane odločbe jasno izhaja, da se je za združenja pritožnikov, in ne njihove individualne člane ugotovilo, da so kršila člen 81(1) ES. Poleg tega menim, da obrazložitev Sodišča prve stopnje v točkah 320 in naslednjih ter točki 341 izpodbijane sodbe ni nasprotujoča, saj je Sodišče prve stopnje v teh točkah v bistvu navedlo, da so sporazum sklenili združenja pritožniki v dobro svojih članov in so ga njihovi člani uresničili na lokalni ravni.

65. FNCBV je tudi ugovarjala, da Sodišče prve stopnje ni obrazložilo spremembe prejšnje sodne prakse glede člena 15(2) Uredbe št. 17 in združenj podjetij. [38] Po mojem mnenju FNCBV v svojem ugovoru v bistvu izpodbija pravilnost presoje Sodišča prve stopnje v zvezi z uporabo člena 15(2) Uredbe št. 17, ne pa odsotnost obrazložitve. V vsakem primeru bi navedel, da je Sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi obsežno obrazložilo, zakaj je 10-odstotna zgornjo

32 – Glej točko 36 zgoraj in med drugim točke 319, 321 in 323 izpodbijane sodbe.

33 – Glej navedbe FNSEA, FNB, FNPL in JA v točki 36 zgoraj.

34 – Taka zahteva se zdi pretirana in težko, če ne nemogoče bi jo bilo izpolniti, na primer, v primeru združenj podjetij, ki imajo več kot zmerno število članov.

35 – Po mojem mnenju je namen meril, ki jih Sodišče prve stopnje navaja v točki 319 in naslednjih izpodbijane sodbe, ugotoviti vpliv združenj podjetij na trg, ne pa preveriti, ali so svoj vpliv dejansko, v celotnem obsegu uporabili.

36 – Glej točko 112 in naslednje izpodbijane sodbe.

37 – Glej točko 38 zgoraj.

38 – Glej točko 35 zgoraj.

mejo, ki jo določa člen 15(2) Uredbe št. 17, oprlo na promet osnovnih članov združenj pritožnikov. Poleg tega navedba FNCBV, da je Sodišče prve stopnje s spremembo prejšnje sodne prakse ravnalo v nasprotju z načelom pravne varnosti, po mojem mnenju ne more biti uspešna. Menim, da je odločitev Sodišča prve stopnje v izpodbijani sodbi popolnoma v skladu s prejšnjo sodno prakso Sodišča prve stopnje in Sodišča. [39] Poudariti je treba, da je Sodišče v točki 66 sodbe Finnboard proti Komisiji navedlo, da v večini zadev promet združenja podjetij ne izraža njegove velikosti ali moči na trgu.

66. Glede na navedeno predlagam, da Sodišče peti oziroma tretji pritožbeni razlog združenj pritožnikov v zadevah C-101/07 P in C-110/07 P zavrne kot neutemeljena.

VII – Kršitev načela prepovedi kumulacije kazni in načela sorazmernosti kazni

67. Pritožniki v zadevi C-110/07 P ob podpori francoske vlade v četrtem pritožbenem razlogu zatrjujejo, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, ker je kršilo pravilo prepovedi kumulacije kazni in načelo sorazmernosti kazni, saj je vsakemu od združenj naložilo ločene kazni in ob tem za preizkus višine globe, ki je bila združenjem naložena v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17, upoštevalo vsoto prometa njihovih skupnih članov. V zvezi s tem pritožniki v zadevi C-110/07 P med drugim poudarjajo, da so FBN, FNPL in JA člani FNSEA in imajo tako skupne člane.

68. Komisija zatrjuje, da globe, ki so bile naložene z izpodbijano odločbo, niso temeljile na vsoti prometa članov združenj pritožnikov. Globa je bila po eni strani izračunana z upoštevanjem teže kršitve ter nato preračunana z upoštevanjem narave in geografskega obsega kršitve in njenega izmerljivega vpliva, po drugi strani pa z upoštevanjem trajanja kršitve. Promet članov združenj je bil upoštevan le za preizkus, da ni bila presežena zgornja meja, ki jo določa člen 15(2) Uredbe št. 17.

39 – Glej sodno prakso, navedeno v opombi 11.

A – *Presoja*

69. V izpodbijani odločbi je Sodišče prve stopnje navedlo, da:

„340 Iz sodne prakse izhaja, da je načelo *ne bis in idem* splošno načelo prava Skupnosti, katerega spoštovanje zagotavlja Sodišče. Na področju konkurenčnega prava Skupnosti to načelo prepoveduje, da bi Komisija še enkrat obsodila ali preganjala podjetje zaradi protikonkurenčnega ravnanja, za katero je že bilo kaznovano, ali njegova odgovornost ni bila ugotovljena v prejšnji odločbi Komisije, zoper katero ni več mogoče vložiti pravnega sredstva. Za uporabo načela *ne bis in idem* so določeni trije pogoji istovetnosti dejstev, enotnosti kršitelja in enotnosti pravno zavarovanega interesa. To načelo torej prepoveduje kaznovanje iste osebe več kot enkrat za isto nezakonito ravnanje, da bi se zavarovala ista pravna dobrina […].

341 […] Komisija je lahko kaznovala vsako [združenje], ki je sodelovalo pri spornem sporazumu na podlagi posamične vloge, ki jo je vsako od njih imelo pri podpisu in izvajanju sporazuma, ter na podlagi olajševalnih in oteževalnih okoliščin za vsakega od njih.

342 Te ugotovitve […] ne more ovreči okoliščina, da so FNB, FNPL in JA članice FNSEE. Ta [združenja] imajo namreč status neodvisnih pravnih oseb z ločenimi proračuni in cilji, ki se ne ujemajo vedno. Tako izvajajo svoje sindikalne ukrepe zaradi zaščite svojih posebnih interesov […] Dejstvo, da so ta [združenja] v obravnavanem primeru zelo usklajevala svoje dejavnosti in dejavnosti svojih članov, da bi dosegla skupne cilje, nobenemu od teh [združenj] ne zmanjšuje odgovornosti za kršitev.

343 Poleg tega izpodbijana odločba, v nasprotju s tem, kar naj bi tožeče stranke zatrjevale, ni naložila kazni njihovim neposrednim ali posrednim osnovnim članom. Upoštevanje prometa članov podjetniškega združenja pri določitvi zgornje meje 10 % namreč ne pomeni, da jim je bila naložena globa […].

344 V obravnavanem primeru iz navedenega sledi, da kršitelji niso enaki, ker izpodbijana odločba ne kaznuje večkrat istih subjektov ali oseb za ista dejanja. Zato je treba ugotoviti, da načelo *ne bis in idem* ni bilo kršeno. Ker prav tako

neposrednim ali posrednim članom tožečih strank globe niso bile naložene dvakrat za eno in isto kršitev, v nasprotju s trditvami francoske vlade, tudi ni bilo kršitve načela sorazmernosti.“ [40]

70. Iz zgoraj navedenih odlomkov izpodbijane sodbe po mojem mnenju izhaja, da so bile globe, naložene z izpodbijano odločbo, naložene vsakemu posameznemu združenju pritožniku za njegovo posamezno kršitev člena 81(1) ES. [41] Člani združenj pritožnikov niso bili obtoženi kršitve člena 81(1) ES niti jim niso bile naložene globe. Torej je očitno, da vsakemu od združenj FNSEA, FNB, FNPL in JA niso bile naložene kumulativne kazni.

71. Menim tudi, da ni mogoče sprejeti trditve, da so bile globe, naložene FNSEA, FNB, FNPL in JA, nesorazmerne, ker je bil za preizkus višine globe, naložene tem združenjem v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17, upoštevan promet članov, ki so tem združenjem skupni.

40 – Glej točke od 340 do 344 izpodbijane sodbe.
41 – Glej točko 12 zgoraj.

72. Nesporno je, da imajo FNSEA, FNB, FNPL in JA skupne člane.

73. Vendar je Sodišče prve stopnje poudarilo dejstvo, po mojem mnenju pravilno, da so združenja pritožniki neodvisne pravne osebe, z ločenimi proračuni, in da njihovi cilji ne sovpadajo vedno. Če so se združenja pritožniki odločili, da svoja ravnanja na trgu uskladijo, to v nobenem primeru ne pomeni, da so imela enake interese. Poleg tega dejstvo, da imajo zadevna združenja skupne člane, po mojem mnenju ne zmanjša nujno gospodarskega vpliva, ki ga ima lahko posamezno združenje na trg. V vsakem primeru se zdi, da pritožniki v zadevi C-110/07 P ne izpodbijajo ugotovitve Sodišča prve stopnje v točki 331 izpodbijane sodbe, da dosega za preizkus upoštevanja zgornje meje 10 % prometa skupna vsota glob, naloženih štirim zadevnim pritožnikom, manj kot 10 % prometa kmetov, ki so osnovni člani FNSEA, zveze, ki združuje FNB, FNPL in JA. Zato menim, da pritožniki v zadevi C-110/07 P niso zadostno dokazali, da so globe, ki so jim bile naložene, nesorazmerne.

74. Zato predlagam, da Sodišče četrti pritožbeni razlog pritožnikov v zadevi C-110/07 P zavrne kot neutemeljenega.

VIII – Znižanje globe

75. V šestem in tretjem pritožbenem razlogu združenja pritožniki v zadevah C-101/07 P in C-110/07 P menijo, da bi moralo Sodišče, tudi če ne bo razveljavilo izpodbijane sodbe, vseeno ugotoviti, da je Sodišče prve stopnje kršilo člen 15(2) Uredbe št. 17, in zato zmanjšati globe, ki so jim bile naložene. FNCBV navaja, da je globa, ki mu je bila naložena, enaka skoraj 20 % njegovega prometa (na podlagi njenega prihodka). Sodišče bi zato moralo zmanjšati globo, naloženo FNCBV, na znesek, ki ne presega 360.000 EUR in ustreza 10 % njenega prometa.

76. Komisija meni, da bi moral biti skladno z njenimi predlogi v točkah od 40 do 45 zgoraj ta pritožbeni razlog zavrnjen. Komisija podredno tudi ugovarja, da bi morala naložena globa, če bo Sodišče sprejelo razloge združenj pritožnikov glede kršitev člena 15(2) Uredbe št. 17, temeljiti na prihodkih združenj, in ne na članarini, ki jo zaračunavajo.

Presoja

77. Glede na moje sklepe v točkah od 46 do 66 zgoraj, da Sodišče prve stopnje pri uporabi člena 15(2) Uredbe št. 17 ni napačno uporabilo prava, predlagam, da se šesti in tretji pritožbeni razlog združenj pritožnikov v zadevah C-101/07 P in C-110/07 P, s katerima se zahteva znižanje naloženih glob, ker je Sodišče prve stopnje kršilo navedeno določbo, zavrneta kot neutemeljena.

IX – Izkrivljanje dokazov o podaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001 prek 30. novembra 2001 na strani Sodišča prve stopnje

78. V drugem pritožbenem razlogu v zadevi C-101/07 P in v prvem pritožbenem razlogu v zadevi C-110/07 P združenja pritožniki ugovarjajo, da je Sodišče prve stopnje izkrivilo dokaze.

79. V zadevi C-101/07 P FNCBV trdi, da je Sodišče prve stopnje izkrivilo nekatera dejstva, namreč ročne zapiske direktorja FNB glede sestanka dne 29. novembra 2001 (točke od 169 do 174 izpodbijane sodbe), intervju, ki ga je za Vendée agricole 4. decembra 2001 dal podpredsednik FNB (točka 176 izpodbijane sodbe), obvestilo vendejske zveze z dne 5. decembra 2001 (točke od 175 do 177 izpodbijane sodbe), informativno obvestilo, ki ga je izdal FNLP in poslal po telefaksu 10. decembra 2001 (točka 179 izpodbijane sodbe), in ročni zapiski direktorja FNB glede sestanka dne 5. decembra 2001 (točka 180 izpodbijane

sodbe). FNCBV v bistvu zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje spremenilo pomen zgornjih dokumentov ali dokazov in da je bila zato pravna presoja dokazov na strani Sodišča prve stopnje nepravilna.

80. V zadevi C-110/07 P FNSEA, FNB, FNPL in JA trdijo, da je šlo za izkrivljanje dejstev, ker Sodišče prve stopnje ni upoštevalo dveh bistvenih dokazov, ki dokazujeta, da sporazum z dne 24. oktobra 2001 ni bil podaljšan prek 30. novembra 2001. Prvi dokaz je telefaks z dne 11. decembra 2001, ki ga je direktor FNB poslal regionalnim združenjem, drugi pa zapiski Fédération régionale des syndicats d'exploitants agricoles (v nadaljevanju: FRSEA) z dne 12. decembra 2001.

81. V skladu s členom 225 ES in prvim odstavkom člena 58 Statuta Sodišča se mora pritožba omejiti na pravna vprašanja. Presoja dejstev, razen če bi šlo za izkrivljanje dejstev ali dokazov, ni pravno vprašanje, ki bi bilo kot tako lahko predloženo Sodišču v preizkus. [42] Spomniti je treba, da gre za izkrivljanje dokazov, če se presoja obstoječih dokazov, brez opiranja na nove dokaze, izkaže za popolnoma nepravilno. [43]

82. V zadevi C-101/07 P menim, da v skladu s tem merilom in po preučitvi zgoraj opisanih dokazov [44] Sodišče prve stopnje zadevnih dokazov ni izkrivilo.

83. V zadevi C-110/07 P FNSEA, FNB, FNPL in JA ugovarjajo, da Sodišče prve stopnje ni presojalo dveh dokazov, čeprav je Sodišče prve stopnje v združenih zadevah T-217/03 in T-245/03 izrecno ponovno začelo ustni postopek, da bi ta dokaza vložilo v spis sodišča. [45] Ta ugovor v bistvu temelji na dejstvu, da Sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi ni navedlo zadevnih dokazov, in da je Sodišče prve stopnje v točki 187 navedlo, da nadaljevanja sporazuma ni mogoče izpodbijati samo na podlagi obvestila FNICGV.

84. Z vidika posebnih okoliščin, v katerih so bili telefaks z dne 11. decembra 2001, ki ga je poslal direktor FNB, in zapiski FRSEA z dne

42 – Glej sodbo z dne 15. septembra 2005 v zadevi BioID proti OHIM (C-37/03 P, ZOdl., str. I-7975, točki 43 in 53).

43 – Glej sodbi z dne 18. januarja 2007 v zadevi PKK in KNK proti Svetu (C-229/05 P, ZOdl., str. I-439, točka 37) in z dne 6. aprila 2006 v zadevi General Motors proti Komisiji (C-551/03 P, ZOdl., str. I-3173, točka 54).

44 – Glej točko 79 zgoraj.

45 – Glej točko 40 izpodbijane sodbe.

12. decembra 2001 vloženi v spis Sodišča prve stopnje v zadevah T-217/03 in T-245/03, in golega dejstva, da se Sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi na ta dokaza ni izrecno oprlo, pritožniki v zadevi C-110/07 P po mojem mnenju niso dokazali, da Sodišče prve stopnje zadevnih dokazov ni presojalo.

85. Po presoji zadevnih dokazov pa v vsakem primeru menim, da pritožniki v zadevi C-110/07 P niso izkazali, da je Sodišče prve stopnje izkrivilo dokaze oziroma izpustilo ali spregledalo ključna dokaza glede podaljšanja sporazuma z dne 24. oktobra 2001 prek 30. novembra 2001 oziroma glede sporazuma sicer.

86. Zato predlagam, naj Sodišče drugi pritožbeni razlog v zadevi C-101/07 P in prvi pritožbeni razlog v zadevi C-110/07 P zavrne kot neutemeljena.

X – Napačna uporaba prava Sodišča prve stopnje pri odločitvi, da je bilo FNCBV udeleženo pri podaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001

87. S tretjim pritožbenim razlogom, ki se deli na dva dela, FNCBV najprej zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo pri vrednotenju nekaterih dokazov in pri ugotovitvi v točki 185 izpodbijane sodbe, da je Komisija v izpodbijani odločbi pravno zadostno dokazala, da je FNCBV ustno in skrivaj uporabljalo sporazum z dne 24. oktobra 2001 tudi po koncu novembra 2001. Drugič, FNCBV ugovarja, da je izpodbijana sodba protislovna, saj priznava enostranski pritisk, ki so ga kmetje izvajali na klavce, da bi zagotovili spoštovanje najnižje cene za goveje meso in prekinitev uvoza, medtem ko hkrati ugotavlja, da je FNCBV sodelovalo pri podaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001.

88. V prvem delu tega pritožbenega razloga FNCBV v bistvu zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje nepravilno razlagalo ročno napisane zapiske direktorja FNB glede sestanka dne 29. novembra 2001 (točka 172 izpodbijane sodbe), elektronsko pošto z dne 6. decembra 2001, ki jo je predstavnik FRSEA iz Bretanje poslal predsednikom FDSEA v svoji regiji (točka 178 izpodbijane sodbe), informativno obvestilo, ki ga je izdal FNLP in poslal po telefaksu 10. decembra 2001 (točka 179 izpodbijane sodbe), ročno napisane zapiske direktorja FNB (točka 180 izpodbijane sodbe), „obvestilo“ FDSEA Vendée z dne 18. decembra 2001 (točka 182 izpodbijane sodbe) [46] in pisno dokumentacijo glede lokalnih aktivnosti (točki 183 in 184 izpodbijane sodbe).

46 – FNCBV ugovarja, da v izpodbijani sodbi ni mogoče ugotoviti, katera je zadevna dokumentacija. Menim, da je mogoče ugotoviti, katera je zadevna dokumentacija, nanjo pa se je Komisija sklicevala v točki 93 izpodbijane odločbe. Dokumentacijo, na katero se je oprlo Sodišče prve stopnje, je predložila Komisija v dodatku k svojemu odgovoru na tožbo v zadevi T-245/03 in se je nanjo sklicevala v točki 76 svojega odgovora na tožbo v tej zadevi.

89. Po mojem mnenju Sodišče prve stopnje zgornje dokumentacije ni napačno ovrednotilo niti ni napačno ugotovilo, da ta dokumentacija skupaj z drugimi dokazi, navedenimi v točkah od 164 do 184 izpodbijane sodbe, dokazuje sodelovanje FNCBV pri podaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001.

90. Glede drugega dela tega pritožbenega razloga FNCBV ugovarja, da Sodišče prve stopnje ne more na eni strani sklepati, da je FNCBV sodelovalo pri podaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001, na drugi strani pa hkrati priznati nasilna dejanja zoper klavnice, ne da bi nasprotovalo samemu sebi. V zvezi s tem FNCBV poudarja, da je Sodišče prve stopnje sklenilo, da je Komisija uporabo nasilja pravilno upoštevala kot oteževalno okoliščino za FNSEA, FNB in JA in jim naložene globe povečala za 30 %.[47] Poleg tega je Sodišče prve stopnje potrdilo, da je Komisija globo FNCBV zmanjšala za 60 %, ker je upoštevala olajševalne okoliščine, med drugim nezakonito blokado obratov članov FNCBV.[48] FNCBV meni, da bi moralo Sodišče prve stopnje dokazati jasen izraz volje FNCBV, da pritrdi nadaljevanju sporazuma, ki so ga predlagali kmetje.

91. FNCBV želi v bistvu dokazati, da ni sodelovalo pri podaljšanju pisnega sporazuma z dne 24. oktobra 2001 in da so bile dejavnosti skupin kmetov po formalnem izteku veljavnosti tega sporazuma dne 30. novembra 2001 enostranske.

92. Jasno je, da je bil pisni sporazum z dne 24. oktobra 2001 sklenjen v času skrajne napetosti na trgu govejega mesa v Franciji, neposredno za drugo krizo „norih krav“, in da so kmetje izvajali precejšen pritisk na klavce, med drugim z blokado klavnic. Kljub okoliščinam, v katerih je bil oblikovan sporazum z dne 24. oktobra 2001, pa FNCBV ne izpodbija pravne opredelitve tega sporazuma kot sporazuma v smislu člena 81(1) ES. Kot sem predhodno navedel,[49] čeprav sklenitev ali podaljšanje sporazuma, ki določa najnižje cene in prekinitev uvoza, nima „običajne“ ekonomske prednosti za klavce, menim, da to samo po sebi ne razvrednoti ugotovitve Sodišča prve stopnje, da je FNCBV sodelovalo pri podaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001. Menim, da v okoliščinah obravnavane zadeve obstoj delnega pritiska ali prisile na klavce ne izključuje dejstva, da je FNCBV pri zadevnem podaljšanju dejansko sodelovalo.

93. Kot sem navedel zgoraj,[50] menim, da je Sodišče prve stopnje v točkah 164 in 184 izpodbijane sodbe zagotovilo zadosten dokaz, da se je FNCBV pridružilo podaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001. Ugotovitve Sodišča prve stopnje, da je FNCBV pravzaprav potrdilo zadevno podaljšanje, ne razvrednoti

47 – Glej točko 289 izpodbijane sodbe.
48 – Glej točko 294 izpodbijane sodbe.
49 – Glej točko 61 zgoraj.
50 – Glej točko 89 zgoraj.

dejstvo, da je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da je Komisija pravilno ravnala, ko je pri določitvi višine naloženih glob upoštevala gospodarske in dejanske okoliščine, v katerih sta bila oblikovana sporazum z dne 24. oktobra 2001 in njegovo podaljšanje.

94. Po mojem mnenju FNCBV ni izkazalo, da je Sodišče prve stopnje pri odločitvi, da se je FNCBV pridružilo podaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001, napačno uporabilo pravo.

95. Zato predlagam, naj Sodišče tretji pritožbeni razlog v zadevi C-101/07 P zavrne kot neutemeljenega.

XI – Napačna uporaba prava na strani Sodišča prve stopnje, ker je sporazum z dne 24. oktobra 2001 opredelilo kot protikonkurenčnega in ker ni preučilo učinkov sporazuma

96. V četrtem pritožbenem razlogu, ki se deli na dva dela, FNCBV podredno zatrjuje, da bi moralo Sodišče, če bi ugotovilo, da je to združenje sodelovalo pri podaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001, ugotoviti, da sporazum ni protikonkurenčen, in se zato Sodišče prve stopnje ne bi smelo izogniti raziskovanju učinkov tega sporazuma.

97. V prvem delu tega pritožbenega razloga FNCBV v bistvu trdi, da bi morala presoja sporazuma z dne 24. oktobra 2001 glede njegovih posebnih pravnih in ekonomskih okoliščin Sodišče prve stopnje pripeljati do sklepa, da iz besedila sporazuma ni mogoče preprosto sklepati o omejevalni naravi tega sporazuma. Zadevni sporazum je bil sprejet kot nadomestilo za neuspeh organov Skupnosti. FNCBV tudi navaja, da so imeli od sporazuma z dne 24. oktobra 2001 korist potrošniki.

98. V drugem delu tega pritožbenega razloga FNCBV trdi, da sporazum ni pomembno vplival na uvoz, potrošniške cene niti na razmerja med kmeti in klavci.

99. Cilj sporazuma z dne 24. oktobra 2001 in njegovega ustnega podaljšanja je bil po mojem mnenju začasna ustavitev uvoza govejega mesa v Francijo in določitev najnižje cene za določeno govedo. Ne glede na okoliščine, v katerih je sporazum nastal, ki jih je Sodišče prve stopnje presojalo, menim, da Sodišče prve stopnje pri opredelitvi sporazuma z dne 24. oktobra 2001 kot protikonkurenčnega ni napačno uporabilo prava.

100. Zato predlagam, naj Sodišče četrti podredni pritožbeni razlog v zadevi C-101/07 P zavrne kot neutemeljenega.

101. Po preučitvi štirih pritožbenih razlogov, ki so jih navedla FNSEA, FNB, FNPL in JA, in šestih pritožbenih razlogov, ki jih je navedlo FNCBV, menim, da noben od njih ni utemeljen in da bi morali biti pritožbi v zadevah C-101/07 P in C-110/07 P zavrnjeni.

102. V skladu s prvim odstavkom člena 122 Poslovnika Sodišča to samo odloči o stroških, če pritožba ni utemeljena. Na podlagi člena 69(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če jih je stranka, ki je uspela, v pritožbi priglasila. Ker je Komisija priglasila stroške in so bila združenja pritožniki neuspešna, bi jim bilo po mojem mnenju treba naložiti plačilo stroškov. Menim, da bi bilo treba Francoski republiki naložiti, da nosi svoje stroške v skladu s členom 69(4) Poslovnika.

XII – Predlog

103. Menim torej, da bi moralo Sodišče:

(1) pritožbi zavrniti;

(2) FNCBV naložiti plačilo stroškov v zadevi C-101/07 P ter FNSEA, FNB, FNPL in JA naložiti plačilo stroškov v zadevi C-110/07 P;

(3) Francoski republiki naložiti plačilo svojih stroškov.